



1925 чылдың август  
31-де үнүп эгелээн

# ШЫН

НИИТИЛЕЛ-ПОЛИТИКТИГ СОЛУН

shyn.ru



№ 63  
(19496)

2021 чылдың  
август 25  
среда

Хүннүн үнери — 05:18  
Ажары — 19:43  
Хүн дурту — 14:25

Садар өртээ хостуг 12+

## КИЖИЛЕРЖЕ САГЫШ САЛЫЫШКЫН ЧУГУЛА



ТР-ниң Чазак Баштыңының албан-хүлээлгезин түр үеде күүседип турар Владислав Ховалыг Владимир Путинниң "Чаңгыс демниг Россия" партиязының төлээлери-биле ужуражылгазын

чугаазын бодунуң социал четкиде блогунга онзалап демдеглээн:

"Чаңгыс демниг Россия" партиязының төлээлери-биле ужуражылга үезинде Владимир Путин база катап кижилерге сагыш салыышкын бо берге үеде чугула дээрзин демдеглээн. Чурттуң Президен-

тизи база бир "социал пакетти" – 2021 чылда пенсия назылыгларга деткимче кылдыр чаңгыс удааның 10 муң рубльди төлөп бээрин сүмелзэн. Бистиң республикавыста шак ындыг деткимчени 82 муң пенсия назылыглар алыр.

Биче бизнести план өзугаар хынаарынче мораторий келир 2022 чылда уламчылаар. Чээлилер төлевиринче дээш хамаатыларның агар санындан тыртып турган социал төлевирлерни эгидери көрдүнүп турар. Ол хемчеглер кончуг үезинде болгаш чоннуң херек кырында кандыг нарын байдалдарда келгенин чурттуң Баштыңы эки билер дээрзин көргүзүп турар.

Ол ышкаш Президент шериг албан-хүлээлгелиглерни база деткирин утпаан. Олар онза салымныг, улуг харысалгалыг кижилер-дир деп, демдеглээн. 2021 чылдың түңнели-биле немей 15 муң рубль түңнүг чаңгыс удааның деткимчезин шериг албан-хүлээлгелиг улус алырлар. Камгалал сайыды Сергей Күжүгетович Шойгунуң шериг кижилерге камныг сагыш салыышкынны билер болгай бис. Бирги ээлчегде дайынчы байдалга кезээде белең-даа турар болза, кижилер дугайында кажан-даа утпас. Өг-бүлелиг, ажы-төлдүг шериг албан-хүлээлгелиг улустуң шалыңының бедик деңгелин ол хевээр арттырып бээрин ол дилээрге, Владимир Путин деткээн. Шак ындыг деткимчени бистиң республикавыстың муң-муң шериг албан-хүлээлгелиглерни алыр дээрзинге өөрүвес арга чок".

К. МОНГУШ белеткээн.



Бөгүнгү үндүрүлгөдө:

### РОССИЯНЫҢ КҮРҮНЕ ТУГУНУҢ БАЙЫРЛАЛЫ



2-ги арында

## ДООЗАЗЫ ДЭЭДИ ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЕРИНГЕ ӨӨРЕНИР

2014 чылда, Тываның Россия-биле демнежилгезиниң болгаш найысылал Кызылдың 100 чыл оюн демдеглээн чылда, Кызылдың Президентиниң кадет училищези ажыттыглан.

Чеди чыл бурунгаар сентябрьда найысылалдың мурнуу чүгүнге туттунган училище чүгле Тываның звес, а бүгү Россияның эң-не чараш болгаш төлөптиг өөредилге черлериниң бирээзи апарган. Республиканың чону ук училищени тургузарынга улуг деткимчени көргүскени дээш РФ-тиң камгалал сайыды, Россияның Маадыры чаңгыс чер-чурттуу Сергей Шойгуга өөрүп четтирип, чоргаарланып чоруур.

Регионнуң эң-не шыырак эртем-билиглиг башкылары болгаш кижизидикчилери ол училищедө ажылдап турар. Училищениң аудиториялары, лабораториялары болгаш өөренир класстары амгы үениң дериг-херекселдери-биле бүрүн дериттинген. Ук өөредилге чериниң доозукчуларының билииниң шынары эки болганындан дээди өөредилге черлеринче улуг шаптаразыннар чокка кирип ап турар. 2020-2021 өөредилге чылында 11 дугаар классты ниитизи-биле 59 кадет дооскаш, кижү бүрүзү дээди өөредилге черинче кирип алганы онзагай болушкун.

Сундуй Монгуш училищени чүгле «5» демдектерге дооскаш, С.М. Киров аттыг



Шериг-эмчи академиязынче кирип алган. Сундуй химия эртеминде күрүне шылгалдазын 99 баллга дужааган. Рейтинг талазы-биле ол баштайгыларның санында.

Оон ыңай училищени чүгле «5» демдектерге дооскан уругларны база онзагайлап демдеглөп болур. Ол дээрже Айдаш Аракчаа математика эртеминде күрүне шылгалдазын – 100, орус дылды – 92, физиканы – 91 баллга дужаап алган. А Долаан Сарыглар математиканы – 94,

орус дылды – 92, физиканы – 91 баллга бижээн. Отчугаш Монгуш математиканы – 94, орус дылды – 94, физиканы – 91 баллдарга дужааган. Олар шупту онзагай хевирниң аттестаттарын холга алган.

Россияның федералдыг камгалал албанының академиязынче Айдаш Аракчаа, Долаан Сарыглар, Мөңгүн-Даш Шомбул кирип алгаш, курсант болуп, даңгырак бээринге белең. Москва хоорай-  
(Уланчызы 2-ги арында).

### ШЕРИГ РАЛЛИ-2021



3-кү арында

### ТАНДЫДА КӨДЭЭ ИШЧИЛЕРНИҢ АМЫДЫРАЛЫ



10-гу арында

## ЧЕМНЕНИЛГЕ ЧЕРЛЕРИН АЖЫЛДААРЫН ЧӨПШЭЭРЭЭН

Август 24-тен эгелеп хөй-ниити чемненилге черлеринден аңгыда, парктар, музейлер, ном саңнары болгаш хөлдөр чанының дыштанылга черлеринге кызыгаарлаашкынның хемчеглерни кошкаткан дугайында медээни ТР-ниң Чазак Баштыңының оралакчызының хүлээлгезин күүседип турар Айдыс Сат журналистерге дыңнаткан.

Ол кызыгаарлаашкыннар херек кырында хөй кижиле чыгыр черлерин олуттарының 25 хуузуна чедир долдуруп болурун чөпшээрээр болуп турар. Оларның аразында банкет залдары, ресторанныр болгаш куда-дой, юбилейлер демдеглээр черлерде ам-даа кызыгаарлаашкын уламчылавышаан. Ынчап кээрге, массалыг хемчеглер, ол ыш-каш өг-бүлө байырлалдарын эрттиреринге ам-даа чөпшээрел бербээр. Хөй-ниитиниң чемненилге черлери столовая, кафелерге эртенгиниң 6.00 шактан кезээкиниң 23.00 шакка чедир ажылдарын чөпшээрээр. Ындыг черлерге 25 хуудан хөй чон чыылбас ужурлуг.

Республика девискээринде аян-чорук кылып келген аалчыларга август 24-тен эгелеп "Алдын-Булак" болгаш "Азияның төвү" этнокультурлуг комплекстер эжиктерин аялдар. Росхергелелхайгааралдың Тывада эргелелиниң эпидемиологтук хайгаарал килдизиниң начальнигиниң оралакчызы Любовь Дармажаа хөй-ниитиниң чемненилге черлериниң ээлери, ында ажылдап турар ажылдакчылары 100 хуу тарыткан болза, чүгле ынчан залдарын 50 хуу чедир олуртуп, ажылдап болур дээрзин дыңнаткан.

Бо хүнде Россия деңгели-биле алырга, коронавирустан аараан улус саны-биле Тыва беш дугаар черге бадып келген болуп турар. Аарыг чавырлып турар-даа болза, серемчилелди кошкаткан ажыг чок. Кызыгаарлаашкыннарны чоорту чада аайы-биле кошкадыр көрдүнгөн.

Карина МОНГУШ.

## РОССИЯНЫҢ КҮРҮНЕ ТУГУНУҢ БАЙЫРЛАЛЫ

Чылдың-на август 22-де Россияның күрүне тугунун хүнүн бүгү чуртка демдеглээр турар. Россияның тугун бадылаандан бээр бо чылын 30 чыл болган. 1991 чылдың август 22-де РСФСР-ниң Дээди Совети ак, көк, кызыл триколор азы үш аңгы өңнүг күрүне тугун бадылаан. Россия Федерациязының күрүне тугун байырлаар талазы-биле чурттуң Президентизи 1994 чылда чарлыкка ат салган.



2021 чылдың август 22-де Россияның күрүне тугунун хүнүн демдеглээр талазы-биле хемчеглер бүгү Россияның регионнарына болган. Бистиң республикага Россияның күрүне тугун байырлап, демдеглээр талазы-биле хемчег Тыва Республиканың Чазак бажыңының чанынга күрүне туктарын көдүрер езулалдан эгелээр. Байырлыг хемчегге 14 хар четкен школачыларга паспорттарны база тывыскан. Оларның бирээзи Лилия Ооржак Россия Федерациязының кол, чугула документиизи болур паспортту алганы

дээрге-ле, сагыш-сеткил дойлууп келир өөрүшкү болгаш улуг харысалга дээрзин медресе билип турарын чугаалады.

Оон аңгыда, Узбекистанның хамаатызы Марат Фаизов Россия Федерациязының субъектизи Тыва Республикага чурттап болур чөпшээрелди алган. "Меңээ мындыг чөпшээрелди берген соонда, Россияның бүрүн эргелиг хамаатызы болганым ол. Моон-даа сонгаар Тыва Республикага база Россия Федерациязынга бодумнуң улуг-хуумну кириер мен" – деп, Марат Фаизов демдегледі. Россияның хамаатыларына Тываның Баштыңының албан-хүлээлгезин түр үеде күүседип турар Владислав Ховалыг байыр чедирген.

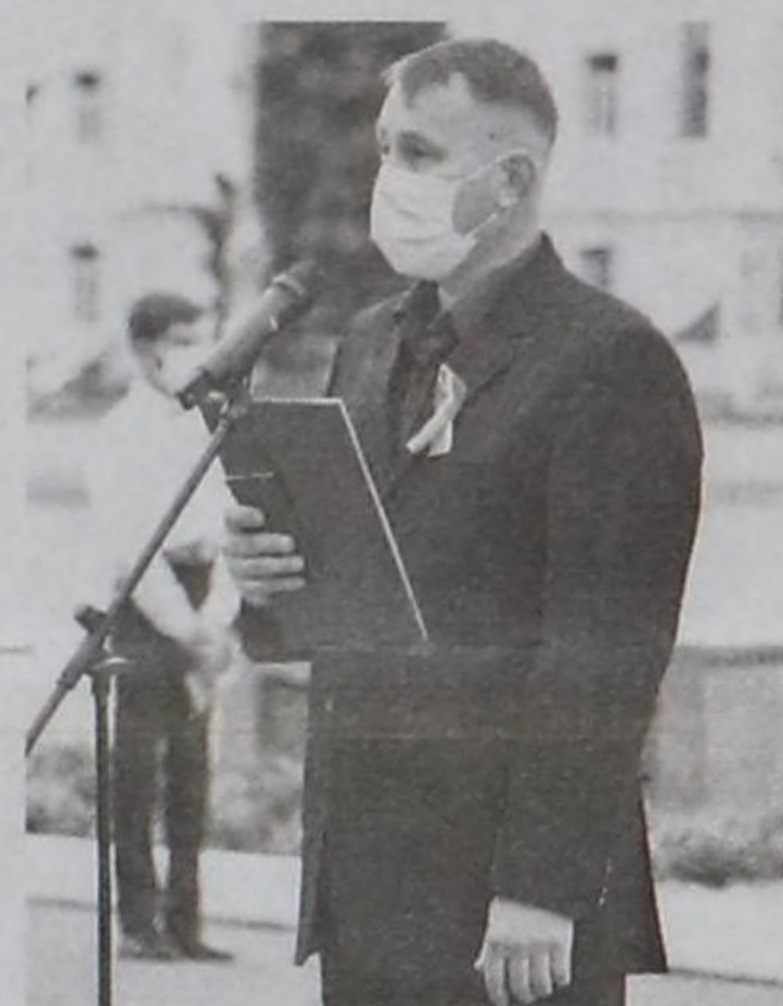
Тыва Республиканың Чазак бажыңының чанынга күрүне туктарын көдүрер езулал соонда, Россияның күрүне тугунун байырлалы Дөгээ даанче узун дурту 20, доора дурту 6 метр улуг тукту көдүрүп үндүрер хемчег-биле уламчылаан. Бо харысалгалыг даалгага Россияның улусчу фронтузунун аныктар организациязы база Онза байдалдар яамызының камгалакчылары идепкейлиг киришкен. Оларның аразында Тыва Республиканың Хамааты камгалалы болгаш Онза байдалдар талазы-биле албан чериниң ажылдакчызы Валерий Ховалыг база бар болду. "Улуг чоргаарал-биле Россияның тугун Дөгээ даанче көдүрүп үндүрүп келдивис. Улуг Россияның ат-алдарын хүндүлөп, Россияның чаңчылдарын кадагалап, аңаа чоргаарланып чоруур бис. Ынчангаш чуртувустуң күрүне тугун каяа-даа барып чедиреринге белен бис" – деп, ол "Тыва 24" телеканалдың болгаш "Шын" солунунун корреспондентилериниң айтырынга харыялады.

Бүгү Россияга күрүне тугунун хүнү – уттундурбас, чоргааранчыг байырлал.



Ылаңгыя бедик шыпшык дагларның бажынче тукту көдүрери бедик харысалга. Россияның Улусчу фронтузунун Тывада аныктар шимчээшкининиң баштыңы Буян Сономның чугаазы-биле алырга, бо акцияга олар чылдың киржип турар болгаш, бо удаада Тыва Республиканың Хамааты камгалалы болгаш Онза байдалдар талазы-биле албан чериниң анык специалистерин база билдингир спортчуларны чалаан.

– Дөгээ дааның кырынче Россияның тугун көдүрүп үндүрер байырлалга киржиривис чаагай чаңчыл апарган. Бо удаада дөрт дугаар чыл киржип тур бис.



Онза байдалдар үезинде чурттакчы чонну камгалап чоруур кижиге бедик даг кыры үнери база күш-дамыр белеткелиниң бир хевири-дир – деп, үстүнде ады кирген албан чериниң ажылдакчызы Саян Дыдый-оол чугаалады.

Россияның күрүне тугун демдеглээр талазы-биле байырлалдың кол соруп-газы күрүне байырлалдарының төөгүзүн болгаш күрүнениң сүлдө демдектериниң эргежок чугулазын анык-өскенге өөредир болур.

Мерген ОНДАР.

Буян ООРЖАКТЫҢ тырттырган чуруктары.

## ДООЗАЗЫ ДЭЭДИ ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЕРИНГЕ ӨӨРЕНИР

(Төңчүзү. Эгези 1-ги арында).

да «Экономиканың дээди школазы» национал шинчилелдер университетинче Отчугаш Монгуш кирип алган.

Кадеттерниң аразында Новосибирскиниң эмчи күрүне университетинче, Иркутск хоорайда Россияның күрүнениң дээди шийткел университетинче, Красноярск хоорайда Сибириниң федералдыг университетинче, Тываның күрүне университетинче дээш, шериг албан-хүлээлгезинге хамаарышпас, өске дээди өөредилге черинче кирип алган доозукчулар база бар.

Кызылдың Президентиниң кадет училищезиниң 2020-2021 чылдың доозукчулары дээди өөредилге черлеринче кирип алганы ада-иезинге, башкыларына, тыва чонунга улуг чоргаарал. Олар кирип алганы өөредилге черлерин чедиишкиниң доозуп алгаш, төрөзүн чуртунун төлөпиг хамаатылары, специалистери болур дээрзинге идегеливис улуг.

Дараазында үндүрүлгедө укучилищениң доозукчуларының дугайында солун материалдарны номчуур силер, эргим номчукчу.

Айдын ОНДАР.

## БАШКЫЛАРНЫҢ АВГУСТ ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛДАРЫ



Чаа өөредилге чылының бүдүүзүнде Тываның өөредилге ажылдакчыларына 2020-2021 өөредилге чылының түңнелдерин үндүргөн база чаа сорулгаларын салган «Өөредилгениң шынарындан – амыдыралдың шынарында» деп август чөвүлөл хуралдары

болуп эгелээр. Санитар-эпидемиологтук дүрүмнерни сагывышаан, конференцияны август 24-26 хүннеринде республиканың аңгы-аңгы черлеринге база онлайн шөлчүгештерде болуп турар.

Республиканың уругларына немелде өөредилге системанын хөгжүдери, өөредилге чорудуунга чаартылгаларны кириери, башкыларның болгаш кижизидикчилерниң ажылының шынарын экижидери дээш, өөредилге адырында өске-даа айтырыгларны сайгарып чугаалажыр.

Школа назыны четпээр база ниити өөредилге школаларының, эге, ортумак болгаш дээди профессионал өөредилге черлериниң удуртукчулары болгаш башкылары, өөредилге эргелелдериниң, күүсекчи эрге-чагырга органның төлээлери чылдың конференциясында киржип турар.

Бистиң корр.

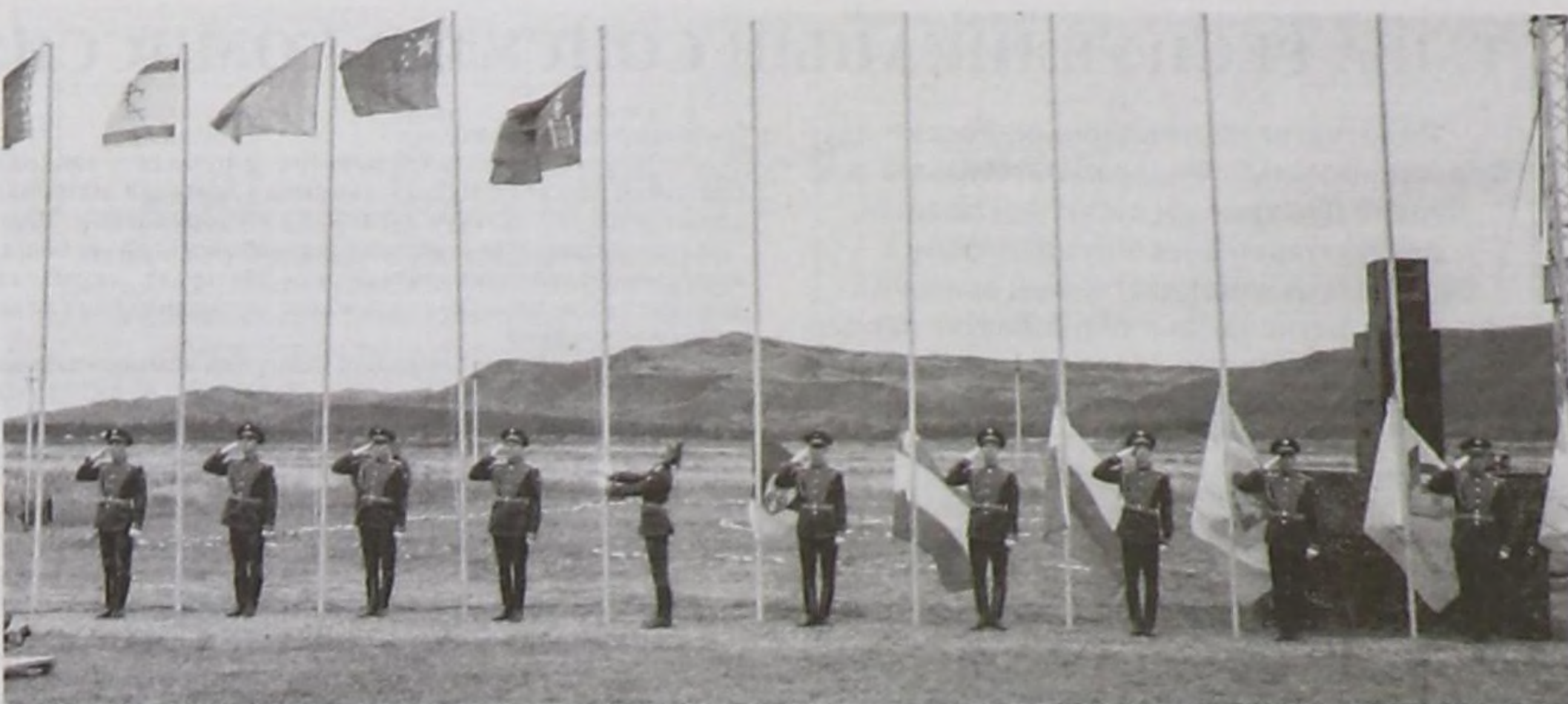
## Шериг ралли-2021

Хары угда шеригжиткен делегей чергелиги ийи мөөрейни, а ол дээрге "Шериг ралли" болгаш "Аъттыг марафонну" бо чылын Тывага эрттирерин шиитпирлээн. Мөөрейниң байырлыг ажыдышкыны Кызыл кожуунда Кара-Хаак полигонунга болган. Аңаа Россия Федерациязының, ооң-биле чергелештир Төп Азияның болгаш даштыкы чурттарның Камгалал яамыларының төлээлери, Тыва Республиканың Чазааның кежигүннери киришкен.

## АЪТТЫГ МАРАФОН



"Аъттыг марафон" деп мөөрейге бо чылын Моол, Казахстан, Узбекистан болгаш Россиядан 4 команда киржир. Тус черниң, тодаргайлаарга, тыва уксаалыг аъттар-биле азы шаптараазыннарлыг узун база кыска хемчээлдиг орутку эртеринге маргылдааның чамдык киржикчилери бергедежи болур. Ынчалза-даа шупту дайынчылар чылгы малды мунуп, башкарып билир база бир неделя бурунгаар шыңгы белеткелди эрткен. Ынчангаш нарын айтырыглар тургустунмас ужурлуг. Россияның командазының дайынчылары аъттыг шаптараазыннарны кожавыс Моол республикага эртер турган.



Ындыг-даа болза, халдавырлыг аарыгның тарап турар билдингир чылдаганның уржуундан мөөрейни Россия Федерациязының девискээринге эрттирерин шиитпирлээн мөөрейниң кол шииткекчизи Алексей Покровский дыңнадып турар.

"Аъттыг марафон" узун база кыска хемчээл деп ийи чадага болур. Баштайгы мөөрейниң негелдези-биле орутка ийи хонуп чорааш, 104 километр ырак черни аъттыг эртери көрдүнген. Ийиги чадага шериг кижилер 7 км. хемчээлге мөөрейлежир. Тодаргайлаарга, 3 километрни чадаг кылаштап эртер, а 4 км. хемчээлге аъттыг чоруур. Россияның командазы бо маргылдаага бир чыл ишти белеткенип келген. Команданың 50 хуузу эрткен чылгы мөөрейге киржип турган болгаш, арга-дуржулгалыг.

Бо маргылдааның кол негелдези аъттыг хайгыл чорудары, карта дузазы-биле черниң уг-шиин тодарадыры. Бо бүгү ажилдарны салбыр командири углап-баштаар. Аът мунган хайгылчыларның ниити саны 7 кижилер болур дээрзин Россия Федерациязының командазының төлээзи, салбыр командири Руслан Балзанай демдегледиле.

## ШЕРИГ РАЛЛИ



"Шериг ралли" бо удаада Россия, Белоруссия, Казахстан, Узбекистан, Моол, Кыдат, Сербия болгаш Израильдин Чепсектиг күштерин Азия төвүнге чыгган. "КамАЗ", "УРАЛ", "ТИГР-М" маркалыг автомашиналарның



киржилге-биле болур "Шериг Ралли" 5 хонук дургунда уламчылаар. Маңаа "Хуузунда бирги чер", "Сүрүштүр чаржыры", "Часпайн адып-боолаары" база "Команданың бирги чери" деп мөөрейлерни эрттирер. "Шериг ралли" эгелээр мурнуу чарында келген аалчыларга болгаш көрүкчүлерге мөөрейниң маршрудунуң, ол ышкаш киржип турар шериг машина-техниканың таныштырылганы, янзы-бүрү шериг техника болгаш ок-чепсектиң делгелгезин база организаастаан.

"Шериг Ралли" ниитизи-биле республиканың 3 хире кожууннарынга эртер болгаш бир неделя дургунда уламчылаар. Ок өтпес кылган куяк азы шой демир-биле шыпкан техникадан часпайн, адып-боолаар талазы-биле мөөрей Кызыл кожуунуң девискээринде Кара-Хаак полигонунга болур. Бо чылын "Шериг ралли" маргылдаазында Моол база Израиль республикаларның командалары бир дугаар киржип турарын мөөрейниң кол шииткекчизи Александр Влащенко дыңнадып турар.

Мерген ОНДАР.

Буян ООРЖАКТЫҢ тырттырган чуруктары.

## Школаже киреринге дузала

## АЧЫ-БУЯН АКЦИЯЗЫ ЭГЕЛЭЭН

«Школаже киреринге дузала» ачы-буян акциязы Тывада эгелээн. Ук акция август 20-ден сентябрь 20-ге чедир болур. Акцияның сорулгазы – хөй ажы-төлдүг болгаш чединмес өг-бүлелерниң уругларынга өөредилге херекселдери болгаш идик-хеп-биле дузалажыры. Ачы-буян чедириксээн хамаатылар школачыларга өөредилге номнары, кыдырааштар, сумкадан эгелээш идик-хепке чедир берип болур дээрзин регионнуң Күш-ажыл яамызы дыңнаткан.

«Чуруттунар альбомнар, кыдырааштар, демир-үжүктөр, карандаштар дээн ышкаш өөредилге херекселдерин чаа-зы-биле, а идик-хеп болгаш сумкалар, школачы формалар, өөредилге номнары эрги-даа болза, эдилели эки болур ужурлуун акцияның эрттирикчилери ачы-буян чедириксээн хамаатыларга сагындырып турар.

Республиканың Күш-ажыл болгаш социал политика яамызынга хамааржыр тус черниң организацияларында хөй ажы-төлдүг болгаш амыдыралы чегей өг-бүлелерниң даңзында бар хамаатылар деткимчени алыр. «Школаже киреринге дузала» деп акция эрткен өөредилге чылының эгезинде 5032 уругга ачы-буяны көргүскен. Ынчангы ачы-буян ниитизи-биле 2 сая 661 муң 169 рубльга дең болган.

Школачыларга дузаламчыны кожууннарның Уругларга болгаш өг-бүлелерге социал деткимче төптөрүнде чыып турар.

Акцияга киржир күзөлдиглерни дараа-зында адрестерге чеде бээрин дыңнадып тур: Кызыл хоорай, Бай-Хаакская кудумчунуң 6 дугаарлыг бажыңы, Ак-Довурак хоорай, Ленин кудумчузу 16, хоорайжыткан суур Каа-Хем, Щорс кудумчузу 10 дугаарлыг бажыңы, Каа-Хем кожуунуң Сарыг-Сеп суурнуң Медицинский 2 дугаар бажың, Туран хоорайның, Комсомольская кудумчузу 86, Чаа-Хөл кожуунуң Чаа-Хөл сууру, Сундуй Андрей



кудумчузу 2, Мугур-Аксының Кошкар-оол кудумчунуң 33 дугаарлыг бажыңы, Танды кожуунуң Бай-Хаак суурнуң Пушкин кудумчунуң 20 «а» дугаарлыг бажыңы, Сүт-Хөл кожуунуң Суг-Аксы суурнуң Набережная кудумчунуң 55 «а» дугаарлыг бажыңы. Эзрин кожуунуң Эзрин суурнуң Салчак Тока кудумчунуң 37 дугаарлыг бажыңы, Чеди-Хөл кожуунуң Хову-Аксы суурнуң Мира проспектизи 31 «а», Чадаана хоорайның Шахтерская

кудумчузу 1, Тере-Хөл кожуунуң Кунгуртуг суурнуң Комсомольская 1, Тожу кожуунуң Тоора-Хемниң Октябрьская 11 дугаарлыг бажыңы, Барыин-Хемчик кожуунуң Кызыл-Мажалыктың Чүргүй-оол 60 дугаарлыг бажыңы, Бай-Тайга кожуунуң Тээли суурнуң Серен-Дондуп 11, Өвүрнүң Хандагайты суурнуң Вокзальная 1, Шагаан-Арыг хоорайның Строительная кудумчунуң 10 дугаар бажыңы.

Олча ОНДАР.

## ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ СОҢГУЛДА КОМИССИЯЗЫНЫҢ ДОКТААЛДАРЫ

Политиктиг партияларның, Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне Думазының сески чыыжының депутаттарының соңгулдаларына бүрүткеткен кандидаттарның аразынга күрүнениң регионалдыг периодиктиг парламентага үндүрүлгелеринге халас парламентага шөлүн үлээр талазы-биле дугаар тыртышкынының түннелдеринин дугайында

2021 чылдың августун 20 №165/882-7

"Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне Думазының депутаттарының соңгулдаларының дугайында" Федералдыг хоойлунун 66-гы чүүлүнүн 6-гы кезээ өзүгаар Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаатканы.

1. Политиктиг партияларның, Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне Думазының сески чыыжының депутаттарының соңгулдаларына бүрүткеткен кандидаттарның аразынга күрүнениң регионалдыг периодиктиг "Шын" болгаш "Тувинская правда" парламентага үндүрүлгелеринге соңгулда мурнуу чарының агитация материалдарын халас парламентага шөлүн үлээр талазы-биле жеребьевканың түннелдеринин 2021 чылдың август 18-те протоколун бадылаар (капсырылгала кошкан).

2. Политиктиг партия бүрүзүнүн, бүрүткеткен кандидат бүрүзүнүн соңгулда мурнуу чарында агитация материалдарын үндүргөн хүнүнүн дугайында информацияны "Шын", "Тувинская правда" республика солуннарына парламентага болгаш информация-телекоммуникацияның "Интернет" четкизинде Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының албан өзүгаар сайтына кириер.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы О.В. ФОРТУНА.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары Ш.Х. ООРЖАК.

Тыва Республиканың соңгулда комиссиязының 2021 чылдың август 20-де № 165/882-7

доктаалы-биле бадылаан

Тываның чаңгыс мандаттыг № 32 соңгулда округунун талазы-биле Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының сески чыыжының Күрүне Думазының соңгулдаларда политиктиг партияларның болгаш бүрүткеткен кандидаттарның аразынга күрүнениң парламентага үндүрүлгелеринге халас парламентага шөлүнүн хуваалдазының үезинде дугаар тыртышкынының ПРОТОКОЛДАРЫ

| № п/п | Бүрүткеткен кандидаттың фамилия-зы, ады, адазының ады | «Тувинская правда» солунга соңгулда бетинин суртаал материалдарын парлаарының ай, хүнү.              | «Шын» солунга соңгулда бетинин суртаал материалдарын парлаарының ай, хүнү.                           |
|-------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1     | Кара-Сал Эрес Күнзенович                              | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 2     | Ооржак Ренат Чадамбаевич                              | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 3     | Санчай Михаил Иванович                                | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 4     | Сарыглар Айдың Николаевич                             | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 5     | Соян Аян Борисович                                    | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 6     | Тамоев Роман Телманович                               | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 7     | Чудаан-оол Аяс Май-оолович                            | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |

Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының – Даргазының хуусаа бетинде соңгулдаларына бүрүткеткен кандидаттарның аразынга телерадиоамчыдылганың регионалдыг күрүне организациязының каналдарына халас эфир үезин үлээниң Графигинин дугайында

2021 чылдың августун 20 №165/885-7

"Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының – Даргазының соңгулдаларының дугайында" 2012 чылдың июнь 27-де № 1472ДХ-1 Тыва Республиканың Хоойлузунун 43-кү чүүлүнүн 10-гу кезээ өзүгаар Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаатканы.

1. Тыва Республиканың Баштыңының – Чазааның Даргазының хуусаа бетинде соңгулдаларына бүрүткеткен кандидаттарның телерадиоамчыдылганың регионалдыг күрүне организациязының каналдарына агитация хемчелерин кады чорударына болгаш агитация материалдарын үндүрүлгелеринге халас эфир үезинин үлээниң телерадиоамчыдылганың регионалдыг күрүне организациязының төлээлеринин болгаш бүрүткеткен кандидаттарның киржилгези-биле Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы 2021 чылдың август 17-де эрттирген түннелдери-биле халас эфир үезинин Графигин бадылаар

(капсырылгала кошкан)

2. Политиктиг партия бүрүзүнүн, бүрүткеткен кандидат бүрүзүнүн соңгулда мурнуу чарында агитация материалдарын үндүргөн хүнүнүн дугайында информацияны "Шын", "Тувинская правда" республика солуннарына парламентага болгаш информация-телекоммуникацияның "Интернет" четкизинде Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының албан өзүгаар сайтына кириер.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы О.В. ФОРТУНА.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары Ш.Х. ООРЖАК.

Тыва Республиканың соңгулда комиссиязының 2021 чылдың август 20-де № 165/885-7 доктаалы-биле бадылаан

Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының – Даргазының албан-дужаалына бүрүткеткен Владислав Товарищтайович Ховалыгга "Тыва" КТРК-ның телеэфиринге халаска берген эфир үезинин графиги

Телеканал «Россия1»

| №  | Хүнү                    | Үнер үези                      | Үезинин саналгазы | Хевири |
|----|-------------------------|--------------------------------|-------------------|--------|
| 1  | 2021 чылдың август 23   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 2  | 2021 чылдың август 24   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 3  | 2021 чылдың август 25   | Хүндүс (ийи катал) Кежээ       | 30 сек+30 сек     | Ролик  |
| 4  | 2021 чылдың август 26   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 5  | 2021 чылдың август 27   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 6  | 2021 чылдың август 30   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 7  | 2021 чылдың август 31   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 8  | 2021 чылдың сентябрь 1  | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек     | Ролик  |
| 9  | 2021 чылдың сентябрь 2  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 10 | 2021 чылдың сентябрь 3  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 11 | 2021 чылдың сентябрь 6  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 12 | 2021 чылдың сентябрь 7  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 13 | 2021 чылдың сентябрь 8  | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек     | Ролик  |
| 14 | 2021 чылдың сентябрь 9  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 15 | 2021 чылдың сентябрь 10 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 16 | 2021 чылдың сентябрь 13 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 17 | 2021 чылдың сентябрь 14 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 18 | 2021 чылдың сентябрь 15 | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек     | Ролик  |
| 19 | 2021 чылдың сентябрь 16 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |

Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының – Даргазының албан-дужаалына бүрүткеткен Андрей Алдын-оолович Сатка "Тыва" КТРК-ның телеэфиринге халаска берген эфир үезинин графиги

| № п/п | Хүнү       | Үнер үези                      | Үезинин саналгазы | Хевири |
|-------|------------|--------------------------------|-------------------|--------|
| 1     | Август 23  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 2     | Август 24  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 3     | Август 25  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 4     | Август 26  | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек     | Ролик  |
| 5     | Август 27  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 6     | Август 30  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 7     | Август 31  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 8     | Сентябрь 1 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 9     | Сентябрь 2 | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек     | Ролик  |

|    |             |                                |               |       |
|----|-------------|--------------------------------|---------------|-------|
| 10 | Сентябрь 3  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд     | Ролик |
| 11 | Сентябрь 6  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд     | Ролик |
| 12 | Сентябрь 7  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд     | Ролик |
| 13 | Сентябрь 8  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд     | Ролик |
| 14 | Сентябрь 9  | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек | Ролик |
| 15 | Сентябрь 10 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд     | Ролик |
| 16 | Сентябрь 13 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд     | Ролик |
| 17 | Сентябрь 14 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд     | Ролик |
| 18 | Сентябрь 15 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд     | Ролик |
| 19 | Сентябрь 16 | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек | Ролик |

Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының – Даргазының албан-дужаалына бүрүткеткен Владимир Васильевич Чесноковка "Тыва" КТРК-ның телеэфиринге халаска берген эфир үезинин графиги

| № п/п | Хүнү        | Үнер үези                      | Үезинин саналгазы | Хевири |
|-------|-------------|--------------------------------|-------------------|--------|
| 1     | Август 23   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 2     | Август 24   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 3     | Август 25   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 4     | Август 26   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 5     | Август 27   | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек     | Ролик  |
| 6     | Август 30   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 7     | Август 31   | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 8     | Сентябрь 1  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 9     | Сентябрь 2  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 10    | Сентябрь 3  | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек     | Ролик  |
| 11    | Сентябрь 6  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 12    | Сентябрь 7  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 13    | Сентябрь 8  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 14    | Сентябрь 9  | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 15    | Сентябрь 10 | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек     | Ролик  |
| 16    | Сентябрь 13 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 17    | Сентябрь 14 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 18    | Сентябрь 15 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 19    | Сентябрь 16 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |

Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының – Даргазының албан-дужаалына бүрүткеткен Айлаңмаа Хомушкеевна Каң-оолга "Тыва" КТРК-ның телеэфиринге халаска берген эфир үезинин графиги

| № п/п | Хүнү      | Үнер үези                      | Үезинин саналгазы | Хевири |
|-------|-----------|--------------------------------|-------------------|--------|
| 1     | Август 23 | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 секунд         | Ролик  |
| 2     | Август 24 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 3     | Август 25 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 4     | Август 26 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 5     | Август 27 | Эртен Хүндүс Кежээ             | 30 секунд         | Ролик  |
| 6     | Август 30 | Эртен Хүндүс (ийи катал) Кежээ | 30 сек+30 сек     | Ролик  |

(Уланчызы 5-9-ку арыннарда).



## ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДАРГАЗЫНЧЕ КОРДАКЧЫ

ПЕЧАТНАЯ ПЛОЩАДЬ ПРЕДОСТАВЛЕНА БЕСПЛАТНО



СЕНТЯБРЬ 19-ТА  
ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ  
БАШТЫҢЫНЫҢ-  
ЧАЗААНЫҢ ДАРГАЗЫНЫҢ  
ХУУСАА БЕРТИНДЕ СОҢГУЛДАЛАРЫ

# ЧОЙГАНА ШИВИТ-ООЛОВНА СЕДЕН-ООЛ

ҮШ ЫДЫК ЭРТИНЕВИС:  
ЧОНУВУС, ЧУРТУВУС, ДЫЛЫВЫС ДЭЭШ!



Эфирниң үези – КЕЖЭЭ (хүннери)

24.08, 30.08, 02.09, 08.09, 13.09

Дебаттар

Эфирниң үези – эртен. Хүннери 02.09.2021 - кандидатка-ла үезиниң саналгазы 1 минута 15 секунд  
07.09, 10.09, 15.09 – кандидатка-ла үезиниң саналгазы 3 минута

Телеканал «Россия1»

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне  
Думазының сески чыыжының кандидаттарының аразын-  
га бүрүткеткен кандидатынга «Тыва» КТРК-ның телеэфиринге  
халаска берген эфир үезиниң графиги  
Сарыглар А. Н. (талон №6)

| №  | Хүнү                    | Үнер үези                | Үезиниң саналгазы                   | Хевири                  |
|----|-------------------------|--------------------------|-------------------------------------|-------------------------|
| 1  | 2021 чылдың август 23   | Эртен<br>Хүндүс<br>Кежээ | 15 секунд<br>30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик<br>Ролик |
| 2  | 2021 чылдың август 25   | Эртен<br>Хүндүс          | 30 секунд<br>30 секунд              | Ролик<br>Ролик          |
| 3  | 2021 чылдың август 27   | Хүндүс<br>Кежээ          | 30 секунд<br>30 секунд              | Ролик<br>Ролик          |
| 4  | 2021 чылдың август 30   | Эртен                    | 30 секунд                           | Ролик                   |
| 5  | 2021 чылдың сентябрь 1  | Эртен<br>Хүндүс<br>Кежээ | 30 секунд<br>30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик<br>Ролик |
| 6  | 2021 чылдың сентябрь 2  | Эртен                    | 1 мин. 15 сек.                      | Дебаттар                |
| 7  | 2021 чылдың сентябрь 3  | Эртен<br>Хүндүс          | 30 секунд<br>30 секунд              | Ролик<br>Ролик          |
| 8  | 2021 чылдың сентябрь 7  | Эртен<br>Кежээ           | 3 минута<br>30 секунд               | Дебаттар<br>Ролик       |
| 9  | 2021 чылдың сентябрь 8  | Эртен<br>Хүндүс          | 30 секунд<br>30 секунд              | Ролик<br>Ролик          |
| 10 | 2021 чылдың сентябрь 10 | Эртен<br>Хүндүс          | 30 секунд<br>30 секунд              | Ролик<br>Ролик          |
| 11 | 2021 чылдың сентябрь 14 | Эртен<br>Хүндүс          | 30 секунд<br>30 секунд              | Ролик<br>Ролик          |
| 12 | 2021 чылдың сентябрь 15 | Эртен                    | 3 минута                            | Дебаттар                |
| 13 | 2021 чылдың сентябрь 16 | Кежээ                    | 30 секунд                           | Ролик                   |

Талон № 6

(Халас үе)

Роликтер– 15 болгаш 30 секунд

Эфирниң үези – ЭРТЕН (хүннери)

23.08 – 15 секунд. Арткан шупту роликтер – 30 секунд

25.08, 30.08, 01.09, 03.09, 08.09, 10.09, 14.09

Эфирниң үези – ХҮНДҮС (хүннери)

23.08, 25.08, 27.08, 01.09, 03.09, 08.09, 14.09

Эфирниң үези – КЕЖЭЭ (хүннери)

23.08, 27.08, 01.09, 07.09, 10.09, 16.09

Дебаттар

Эфирниң үези эртен. Хүннери 02.09.2021 – кандидатка-ла үезиниң саналгазы 1 минута 15 секунд

07.09, 10.09, 15.09 – кандидатка-ла үезиниң саналгазы 3 минута

Телеканал «Россия1»

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне  
Думазының сески чыыжының депутатынга бүрүткеткен  
кандидатынга «Тыва» КТРК-ның телеэфиринге халаска  
берген эфир үезиниң графиги  
Соян А. Б. (талон №2)

| № | Хүнү                  | Үнер үези       | Үезиниң саналгазы      | Хевири         |
|---|-----------------------|-----------------|------------------------|----------------|
| 1 | 2021 чылдың август 23 | Эртен           | 15 секунд              | Ролик          |
| 2 | 2021 чылдың август 24 | Эртен<br>Хүндүс | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик |
| 3 | 2021 чылдың август 25 | Кежээ           | 30 секунд              | Ролик          |
| 4 | 2021 чылдың август 26 | Эртен<br>Хүндүс | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик |

|    |                         |                 |                        |                   |
|----|-------------------------|-----------------|------------------------|-------------------|
| 5  | 2021 чылдың август 30   | Хүндүс<br>Кежээ | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 6  | 2021 чылдың август 31   | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 7  | 2021 чылдың сентябрь 2  | Эртен<br>Хүндүс | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 8  | 2021 чылдың сентябрь 3  | Кежээ           | 30 секунд              | Ролик             |
| 9  | 2021 чылдың сентябрь 6  | Эртен<br>Хүндүс | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 10 | 2021 чылдың сентябрь 7  | Эртен           | 3 минута               | Дебаттар          |
| 11 | 2021 чылдың сентябрь 8  | Кежээ           | 30 секунд              | Ролик             |
| 12 | 2021 чылдың сентябрь 9  | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 13 | 2021 чылдың сентябрь 10 | Эртен<br>Хүндүс | 3 минута<br>30 секунд  | Дебаттар<br>Ролик |
| 14 | 2021 чылдың сентябрь 13 | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 15 | 2021 чылдың сентябрь 14 | Кежээ           | 30 секунд              | Ролик             |
| 16 | 2021 чылдың сентябрь 15 | Эртен<br>Хүндүс | 3 минута<br>30 секунд  | Дебаттар<br>Ролик |

Талон № 2

(Халас үе)

Роликтер– 15 болгаш 30 секунд

Эфирниң үези – ЭРТЕН (хүннери)

23.08 – 15 секунд. Арткан шупту роликтер – 30 секунд

24.08, 26.08, 31.08, 02.09, 06.09, 09.09, 13.09, 15.09

Эфирниң үези – ХҮНДҮС (хүннери)

24.08, 26.08, 30.08, 02.09, 06.09, 10.09, 15.09

Эфирниң үези – КЕЖЭЭ (хүннери)

25.08, 30.08, 03.09, 08.09, 14.09

Дебаттар

Эфирниң үези эртен. Хүннери 02.09.2021 – кандидатка-ла үезиниң саналгазы 1 минута 15 секунд

07.09, 10.09, 15.09 – кандидатка-ла үезиниң саналгазы 3 минута

Телеканал «Россия1»

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне  
Думазының сески чыыжының депутатынга бүрүткеткен  
кандидатынга «Тыва» КТРК-ның телеэфиринге халаска  
берген эфир үезиниң графиги  
Тамоев Р. Т. (талон №7)

| № п/п | Хүнү                    | Үнер үези       | Үезиниң саналгазы      | Хевири            |
|-------|-------------------------|-----------------|------------------------|-------------------|
| 1     | 2021 чылдың август 23   | Эртен<br>Хүндүс | 15 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 2     | 2021 чылдың август 24   | Кежээ           | 30 секунд              | Ролик             |
| 3     | 2021 чылдың август 25   | Хүндүс          | 30 секунд              | Ролик             |
| 4     | 2021 чылдың август 26   | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 5     | 2021 чылдың август 27   | Кежээ           | 30 секунд              | Ролик             |
| 6     | 2021 чылдың август 30   | Эртен<br>Хүндүс | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 7     | 2021 чылдың сентябрь 1  | Эртен<br>Хүндүс | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 8     | 2021 чылдың сентябрь 2  | Эртен           | 1 мин. 15 сек.         | Дебаттар          |
| 9     | 2021 чылдың сентябрь 3  | Хүндүс          | 30 секунд              | Ролик             |
| 10    | 2021 чылдың сентябрь 6  | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 11    | 2021 чылдың сентябрь 7  | Эртен<br>Кежээ  | 3 минута<br>30 секунд  | Дебаттар<br>Ролик |
| 12    | 2021 чылдың сентябрь 8  | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 13    | 2021 чылдың сентябрь 9  | Хүндүс          | 30 секунд              | Ролик             |
| 14    | 2021 чылдың сентябрь 10 | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 15    | 2021 чылдың сентябрь 13 | Кежээ           | 30 секунд              | Ролик             |
| 16    | 2021 чылдың сентябрь 14 | Хүндүс          | 30 секунд              | Ролик             |
| 17    | 2021 чылдың сентябрь 15 | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 18    | 2021 чылдың сентябрь 16 | Эртен<br>Кежээ  | 3 минута<br>30 секунд  | Дебаттар<br>Ролик |

Талон № 7

(Халас үе)

Роликтер– 15 болгаш 30 секунд

Эфирниң үези – ЭРТЕН (хүннери)

23.08 – 15 секунд. Арткан шупту роликтер – 30 секунд

26.08, 30.08, 01.08, 06.09, 08.09, 10.09, 15.09

Эфирниң үези – ХҮНДҮС (хүннери)

23.08, 25.08, 30.08, 01.09, 03.09, 09.09, 14.09

Эфирниң үези – КЕЖЭЭ (хүннери)

24.08, 27.08, 02.09, 07.09, 13.09, 16.09

Дебаттар

Эфирниң үези эртен. Хүннери 02.09.2021 – кандидатка-ла үезиниң саналгазы 1 минута 15 секунд  
07.09, 10.09, 15.09 – кандидатка-ла үезиниң саналгазы 3 минута

Телеканал «Россия1»

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне  
Думазының сески чыыжының депутатынга бүрүткеткен  
кандидатынга «Тыва» КТРК-ның телеэфиринге халаска  
берген эфир үезиниң графиги  
Чудаан-оол А. М. (талон №5)

| №  | Хүнү                    | Үнер үези       | Үезиниң саналгазы      | Хевири            |
|----|-------------------------|-----------------|------------------------|-------------------|
| 1  | 2021 чылдың август 23   | Эртен<br>Кежээ  | 15 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 2  | 2021 чылдың август 25   | Эртен<br>Хүндүс | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 3  | 2021 чылдың август 26   | Кежээ           | 30 секунд              | Ролик             |
| 4  | 2021 чылдың август 27   | Эртен<br>Хүндүс | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 5  | 2021 чылдың август 31   | Хүндүс          | 30 секунд              | Ролик             |
| 6  | 2021 чылдың сентябрь 1  | Эртен<br>Кежээ  | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 7  | 2021 чылдың сентябрь 2  | Эртен           | 1 мин. 15 сек.         | Дебаттар          |
| 8  | 2021 чылдың сентябрь 3  | Эртен<br>Хүндүс | 30 секунд<br>30 секунд | Ролик<br>Ролик    |
| 9  | 2021 чылдың сентябрь 6  | Кежээ           | 30 секунд              | Ролик             |
| 10 | 2021 чылдың сентябрь 7  | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 11 | 2021 чылдың сентябрь 8  | Эртен<br>Хүндүс | 3 минута<br>30 секунд  | Дебаттар<br>Ролик |
| 12 | 2021 чылдың сентябрь 10 | Эртен<br>Кежээ  | 3 минута<br>30 секунд  | Дебаттар<br>Ролик |
| 13 | 2021 чылдың сентябрь 13 | Хүндүс          | 30 секунд              | Ролик             |
| 14 | 2021 чылдың сентябрь 14 | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |
| 15 | 2021 чылдың сентябрь 15 | Эртен<br>Кежээ  | 3 минута<br>30 секунд  | Дебаттар<br>Ролик |
| 16 | 2021 чылдың сентябрь 16 | Эртен           | 30 секунд              | Ролик             |

Талон № 5

(Халас үе)

Роликтер– 15 болгаш 30 секунд

Эфирниң үези – ЭРТЕН (хүннери)

23.08 – 15 секунд. Арткан шупту роликтер – 30 секунд

25.08, 27.08, 01.08, 03.09, 07.09, 10.09, 14.09, 16.09

Эфирниң үези – ХҮНДҮС (хүннери)

25.08, 27.08, 31.08, 03.09, 08.09, 13.09

Эфирниң үези – КЕЖЭЭ (хүннери)

23.08, 26.08, 01.09, 06.09, 10.09, 15.09

Дебаттар

Эфирниң үези эртен. Хүннери 02.09.2021 – кандидатка-ла үезиниң саналгазы 1 минута 15 секунд

07.09, 10.09, 15.09 – кандидатка-ла үезиниң саналгазы 3 минута

Тыва Республиканың Чазаның Баштыңының –  
Даргазының албан-дужаалыга кандидат кылдыр  
бүрүткеткен Владислав Товарищайович Ховалыгга  
«Тыва» КТРК-ның «Вести ФМ» радиоэфиринге халаска  
берген эфир үезиниң графиги

| № | Хүнү                                             | Үнер үези | Үезиниң саналгазы | Хевири |
|---|--------------------------------------------------|-----------|-------------------|--------|
| 1 | Август 23, 24, 25                                | Кежээ     | 15 секунд         | Ролик  |
| 2 | Август 26 2 катап                                | Кежээ     | 15 секунд         | Ролик  |
| 3 | Август 30, Сентябрьның 1, 2, 6, 8, 9, 13, 15, 16 | Кежээ     | 30 секунд         | Ролик  |
| 4 | Сентябрьның 14 2 катап                           | Хүндүс    | 1 минута          | Ролик  |



|   |                                                                                                             |       |              |          |
|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|--------------|----------|
| 3 | 23.08.2021 - 27.08.2021,<br>30.08.2021 - 03.09.2021,<br>06.09.2021 - 10.09.2021,<br>13.09.2021 - 16.09.2021 | Кежээ | 30 секунда   | Ролик    |
| 4 | 07.09.2021                                                                                                  | Кежээ | 7 мин 30 сек | Дебаттар |
| 5 | 08.09.2021, 13.09.2021,<br>16.09.2021                                                                       | Кежээ | 7 мин 00 сек | Дебаттар |

Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының –  
Даргазының албан-дужаалына кандидат кылдыр  
бүрүткеткен Чойгана Шивит-ооловна Седен-оолга “Тыва”  
КТРК-ның “Радио России” радиозфиринге халаска берген  
эфир үезиниң графиги.

| № | Хүнү                                                                                                        | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири   |
|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------------------------|----------|
| 1 | 23.08.2021 - 27.08.2021,<br>30.08.2021 - 03.09.2021,<br>06.09.2021 - 10.09.2021,<br>13.09.2021 - 16.09.2021 | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 2 | 23.08.2021 - 27.08.2021,<br>30.08.2021 - 03.09.2021,<br>06.09.2021 - 10.09.2021,<br>13.09.2021 - 16.09.2021 | Хүндүс    | 30 секунда             | Ролик    |
| 3 | 23.08.2021 - 27.08.2021,<br>30.08.2021 - 03.09.2021,<br>06.09.2021 - 10.09.2021,<br>13.09.2021 - 16.09.2021 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик    |
| 4 | 07.09.2021                                                                                                  | Кежээ     | 7 мин 30 сек           | Дебаттар |
| 5 | 08.09.2021, 13.09.2021,<br>16.09.2021                                                                       | Кежээ     | 7 мин 00 сек           | Дебаттар |

Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының –  
Даргазының албан-дужаалына кандидат кылдыр  
бүрүткеткен Айлаңмаа Хомушкеевна Каң-оолга “Тыва”  
КТРК-ның “Радио России” радиозфиринге халаска берген  
эфир үезиниң графиги.

| № | Хүнү                                                                                                        | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири   |
|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------------------------|----------|
| 1 | 23.08.2021 - 27.08.2021,<br>30.08.2021 - 03.09.2021,<br>06.09.2021 - 10.09.2021,<br>13.09.2021 - 16.09.2021 | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 2 | 23.08.2021 - 27.08.2021,<br>30.08.2021 - 03.09.2021,<br>06.09.2021 - 10.09.2021,<br>13.09.2021 - 16.09.2021 | Хүндүс    | 30 секунда             | Ролик    |
| 3 | 23.08.2021 - 27.08.2021,<br>30.08.2021 - 03.09.2021,<br>06.09.2021 - 10.09.2021,<br>13.09.2021 - 16.09.2021 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик    |
| 4 | 07.09.2021                                                                                                  | Кежээ     | 7 мин 30 сек           | Дебаттар |
| 5 | 08.09.2021, 13.09.2021,<br>16.09.2021                                                                       | Кежээ     | 7 мин 00 сек           | Дебаттар |

Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының –  
Даргазының хуусаа бетинде соңгулдаларына  
бүрүткеткен кандидаттарның аразынга  
күрүнениң периодиктиг парлалгазының регион  
үндүрүлгелеринге халас парлалга шөлүн үлээниң  
түннелдериниң Графигиниң дугайында  
2021 чылдың август 20 №165/886-7

“Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының – Даргазының  
соңгулдаларының дугайында” 2012 чылдың июнь 27-де №1472  
ДХ-1 Тыва Республиканың Хоойлузунун 43-ки чүүлүнүн 10-гу  
кезээ өзүгээр Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының  
доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының –  
Даргазының хуусаа бетинде соңгулдаларына бүрүткеткен  
кандидаттарның агитация хемчеглерин кады чорударына  
болгаш агитация материалдарын үндүреринге күрүнениң  
периодиктиг парлалгазының регион үндүрүлгелеринге халас  
парлалга шөлүнүн үлелгезиниң 2021 чылдың август 17-де

протоколун бадылаар (капсырылгада кошкан)

2. Бүрүткеткен кандидат бүрүзүнүн соңгулда мурнуу  
чарында агитация материалдарын үндүргөн хүнүнүн дугайында  
информацияны “Шын”, “Тувинская правда” республика солун-  
нарынга парлаар болгаш информация-телекоммуникацияның  
“Интернет” четкизинде Тыва Республиканың Соңгулда  
комиссиязының албан өзүгээр сайтызынга киерер.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының  
даргазы О.В. ФОРТУНА.  
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының  
секретары Ш.Х. ООРЖАК.

Тыва Республиканың соңгулда комиссиязының  
2021 чылдың август 20-де №165/886-7  
доктаалы-биле бадылаан

Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының –  
Даргазының албан-дужаалга бүрүткеткен кандидат-  
тарга халас берген парлалга шөлүнүн база оларның  
суртаал материалдарын парлаарының ай, хүнүнүн  
хуваалдазының протоколдары

Кызыл хоорай

2021 чылдың  
август «17»

| №<br>п/п | Бүрүткеткен<br>кандидаттын<br>фамилия-<br>язы, ады,<br>адазының<br>ады | «Тувинская правда» со-<br>лунга суртаал материалын<br>парлаарының ай, хүнү                           | «Шын» солунга сур-<br>таал материалын<br>парлаарының ай, хүнү                                        |
|----------|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1        | Ховалыг<br>Владислав<br>Товарищай-<br>ович                             | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 2        | Сат Андрей<br>Алдын-оол-<br>ович                                       | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 3        | Чесноков<br>Владимир<br>Васильевич                                     | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 4        | Каң-оол<br>Айлаңмаа<br>Хомушкее-<br>вна                                | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |
| 5        | Седен-оол<br>Чойгана Ши-<br>вит-ооловна                                | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 | 2021 чылдың август 25<br>2021 чылдың сентябрь 1<br>2021 чылдың сентябрь 8<br>2021 чылдың сентябрь 15 |

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының  
сески чыыжының Күрүне Думазынче  
соңгулдаларда политиктиг партияларның болгаш  
бүрүткеткен кандидаттарның аразынга теле-  
радио дамчыдылганың регионалдыг күрүне  
организациязының каналдарына халас үндүрүп  
берген эфир үезин хуваарының чурумунун  
дугайында

2021 чылдың август 20 №165/881-7 Кызыл хоорай

“Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне  
Думазының депутаттарын соңгуурунун дугайында” Феде-  
ралдыг хоойлунун 65 чүүлүнүн 15 кезээнге дүүштүр Тыва  
Республиканың соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың соңгулда комиссиязы теле-радио  
дамчыдылганың регионалдыг күрүне организациязының, по-  
литиктиг партияларның болгаш бүрүткеткен кандидаттарның  
телээлери киржилгелиг дугаар тыртышыкын 2021 чылдың  
август 18-те чоруткан, ооң түннелдери-биле Россия  
Федерациязының Федералдыг Хуралының сески чыыжының  
Күрүне Думазынче соңгулдаларда политиктиг партияларның  
болгаш бүрүткеткен кандидаттарның аразынга теле-радио

дамчыдылганың регионалдыг күрүне организациязының ка-  
налдарына халас үндүрүп берген эфир үезин хуваарының  
чурумун бадылаар (кошкан).

2. Бо доктаалды «Тувинская правда», «Шын» республика  
солуннарына парлаар база Тыва Республиканың соңгулда  
комиссиязының Интернетте албан өзүлүг сайтызынга соңгулда  
бетиниң суртаал материалдарының болгаш кады суртаал  
ажыл-хемчеглериниң эфирже үнер үе-шагының дугайында  
медээни салыр.

Тыва Республиканың соңгулда комиссиязының  
даргазы О.В. ФОРТУНА.  
Тыва Республиканың соңгулда комиссиязының  
секретары Ш.Х. ООРЖАК.

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының сески  
чыыжының Күрүне Думазының депутатына бүрүткеткен  
кандидатка «Тыва» КТРК-ның телезфиринге халаска  
берген эфир үезиниң хуваалдазының чуруму  
«Россия1» телеканал

1. Кара-Сал Э. К. (талон №3)

| №<br>п/п | Хүнү                    | Үнер үези                | Үезиниң са-<br>налгазы                 | Хевири                  |
|----------|-------------------------|--------------------------|----------------------------------------|-------------------------|
| 1        | 2021 чылдың август 23   | Эртен                    | 15 секунда                             | Ролик                   |
| 2        | 2021 чылдың август 24   | Эртен<br>Хүндүс          | 30 секунда<br>30 секунда               | Ролик<br>Ролик          |
| 3        | 2021 чылдың август 25   | Кежээ                    | 30 секунда                             | Ролик                   |
| 4        | 2021 чылдың август 26   | Эртен<br>Хүндүс          | 30 секунда<br>30 секунда               | Ролик<br>Ролик          |
| 5        | 2021 чылдың август 31   | Эртен<br>Хүндүс<br>Кежээ | 30 секунда<br>30 секунда<br>30 секунда | Ролик<br>Ролик<br>Ролик |
| 6        | 2021 чылдың сентябрь 2  | Эртен<br>Хүндүс          | 30 секунда<br>30 секунда               | Ролик<br>Ролик          |
| 7        | 2021 чылдың сентябрь 3  | Кежээ                    | 30 секунда                             | Ролик                   |
| 8        | 2021 чылдың сентябрь 6  | Эртен                    | 30 секунда                             | Ролик                   |
| 9        | 2021 чылдың сентябрь 7  | Эртен<br>Хүндүс          | 3 минута<br>30 секунда                 | Дебаттар<br>Ролик       |
| 10       | 2021 чылдың сентябрь 8  | Эртен<br>Кежээ           | 30 секунда<br>30 секунда               | Ролик<br>Ролик          |
| 11       | 2021 чылдың сентябрь 10 | Эртен<br>Хүндүс          | 3 минута<br>30 секунда                 | Дебаттар<br>Ролик       |
| 12       | 2021 чылдың сентябрь 13 | Эртен                    | 30 секунда                             | Ролик                   |
| 13       | 2021 чылдың сентябрь 14 | Кежээ                    | 30 секунда                             | Ролик                   |
| 14       | 2021 чылдың сентябрь 15 | Эртен<br>Эртен           | 30 секунда<br>3 минута                 | Ролик<br>Дебаттар       |
| 15       | 2021 чылдың сентябрь 16 | Хүндүс                   | 30 секунда                             | Ролик                   |

Талон №3

(Халас үе)

Роликтер – 15 болгаш 30 секунд

Эфирниң үези – ЭРТЕН (хүннери)

23.08 – 15 секунда. Арткан шупту роликтер – 30 секунда  
24.08, 26.08, 31.08, 02.09, 06.09, 09.09, 13.09, 15.09

Эфирниң үези – ХҮНДҮС (хүннери)

24.08, 26.08, 31.08, 02.09, 07.09, 10.09, 16.09

Эфирниң үези – КЕЖЭЭ (хүннери)

25.08, 31.08, 03.09, 09.09, 14.09

Дебаттар

Эфирниң үези – Эртен. Хүннер 02.09.2021 Кандидатка берген үезиниң

саналгазы 1 минута 15 секунда

07.09, 10.09, 15.09 – Кандидатка берген үезиниң саналгазы 3 минута

Тыва Республиканың соңгулда комиссиязының  
2021 чылдың август 20-де №165/881-7  
доктаалы-биле бадылаан

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының  
сески чыыжының Күрүне Думазынче соңгулдаларда  
кандидаттарның федералдыг даңзызын бүрүткеткен  
партияларга халас үезиниң хуваалдазының чуруму



К И Ж И  
БҮРҮЗҮНҮНҮН  
САНАЛЫ

Владислав  
ХОВАЛЫГ

ЧУГУЛА!

2021 ЧЫЛДЫН СЕНТЯБРЬ 19 – ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫН ЧАЗААНЫН БАШТЫНЫН – ДАРГАЗЫНЫН ХУУСАА БЕТИНДЕ СОҢГУЛДАЛАРЫ

ПЕЧАТНАЯ ПЛОЩАДЬ ПРЕДОСТАВЛЕНА КАНДИДАТУ НА ДОЛЖНОСТЬ ГЛАВЫ-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ПРАВИТЕЛЬСТВА РЕСПУБЛИКИ ТЫВА ХОВАЛЫГУ ВЛАДИСЛАВУ ТОВАРИЩАЙ ОВОВИЧУ.  
ПРЕДВЫБОРНЫЕ АГИТАЦИОННЫЕ МАТЕРИАЛЫ ОПУБЛИКОВАНЫ БЕЗВОЗМЕЗДНО.

**«Россия1» телеканал**

1. Политиктиг партия РЛДП – Россияның либерал-демократ-  
тыг партиясы. (талон №11)

| №<br>п/п | Хүнү                    | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири   |
|----------|-------------------------|-----------|------------------------|----------|
| 1        | 2021 чылдың август 23   | Хүндүс    | 30 секунда             | Ролик    |
| 2        | 2021 чылдың август 24   | Эртен     | 15 секунда             | Ролик    |
| 3        | 2021 чылдың август 25   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик    |
| 4        | 2021 чылдың август 26   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик    |
| 5        | 2021 чылдың август 30   | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 6        | 2021 чылдың сентябрь 6  | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 7        | 2021 чылдың сентябрь 13 | Хүндүс    | 2 мин. 45 сек.         | Дебаттар |
| 8        | 2021 чылдың сентябрь 14 | Хүндүс    | 30 секунда             | Ролик    |
| 9        | 2021 чылдың сентябрь 15 | Кежээ     | 2 мин. 45 сек.         | Дебаттар |

**Талон № 11**

Роликтер – 15 болгаш 30 секунда  
Эфирниң үе-шагы – Эртен. Айы, хүнү  
Август 24 (15 секунда). Оң соонда – 30 секунда. Август 30, сентябрь 06, 13.

Эфирниң үе-шагы эртен. Айы, хүнү  
Август 23, 30, сентябрь 06, 13.

Эфирниң үе-шагы – кежээ. Айы, хүнү  
Август 26, сентябрь 06, 15.

Дебаттар  
Эфирниң үе-шагы Эртен.

06.09. болгаш 14.09

Үе саналгазы

Партия бүрүзүңгө 2 минута 45 секунда

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының сески  
чыыжының Күрүне Думазының депутадынга кандидатты  
бүрүткеткен партияларга «Тыва» КТРК-ның телеэфиринге  
халаска берген эфир үезин хуваалдазының чуруму

**«Россия24» телеканал**

1. Политиктиг партия РЛДП – Россияның либерал-демократ-  
тыг партиясы. (талон №8)

| №<br>п/п | Хүнү                    | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири |
|----------|-------------------------|-----------|------------------------|--------|
| 1        | 2021 чылдың август 23   | Кежээ     | 15 секунда             | Ролик  |
| 2        | 2021 чылдың август 25   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 3        | 2021 чылдың август 27   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 4        | 2021 чылдың август 31   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 5        | 2021 чылдың сентябрь 2  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 6        | 2021 чылдың сентябрь 6  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 7        | 2021 чылдың сентябрь 8  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 8        | 2021 чылдың сентябрь 10 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 9        | 2021 чылдың сентябрь 14 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 10       | 2021 чылдың сентябрь 16 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |

**Талон № 8**

Роликтер – 15 болгаш 30 секунда

Эфирниң үе-шагы – кежээ, айы, хүнү

Август 23 – 15 секунда. Артан хүннер – 30-30 секунда.

Август 25, 27, 31, сентябрь 02, 06, 08, 10, 14, 16.

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының сески  
чыыжының Күрүне Думазының депутадынга кандидатты  
бүрүткеткен партияларга «Тыва» КТРК-ның телеэфиринге  
халаска берген эфир үезин хуваалдазының чуруму

**«Россия24» телеканал**

2. «Россияның коммунистиери коммунист партия» поли-  
тиктиг партия (талон №7)

| №<br>п/п | Хүнү                    | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири |
|----------|-------------------------|-----------|------------------------|--------|
| 1        | 2021 чылдың август 23   | Кежээ     | 15 секунда             | Ролик  |
| 2        | 2021 чылдың август 23   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 3        | 2021 чылдың август 30   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 4        | 2021 чылдың сентябрь 1  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 5        | 2021 чылдың сентябрь 3  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 6        | 2021 чылдың сентябрь 7  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 7        | 2021 чылдың сентябрь 8  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 8        | 2021 чылдың сентябрь 9  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 9        | 2021 чылдың сентябрь 13 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 10       | 2021 чылдың сентябрь 15 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |

**Талон № 7**

Роликтер – 15 болгаш 30 секунда

Эфирниң үе-шагы – кежээ, айы, хүнү

Август 23 – 15 секунда. Артан хүннер – 30-30 секунда

Август 4, 26, 30, сентябрь 01, 03, 07, 09, 13, 15

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының сески  
чыыжының Күрүне Думазының депутадынга кандидатты  
бүрүткеткен партияларга «Тыва» КТРК-ның телеэфиринге  
халаска берген эфир үезин хуваалдазының чуруму

**«Россия1» телеканал**

2. «Россияның коммунистиери коммунист партия» поли-  
тиктиг партия (талон №10)

| №<br>п/п | Хүнү                    | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири |
|----------|-------------------------|-----------|------------------------|--------|
| 1        | 2021 чылдың август 23   | Эртен     | 30 секунда             | Ролик  |
| 2        | 2021 чылдың август 24   | Эртен     | 15 секунда             | Ролик  |
| 3        | 2021 чылдың август 25   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 4        | 2021 чылдың август 30   | Эртен     | 30 секунда             | Ролик  |
| 5        | 2021 чылдың сентябрь 3  | Хүндүс    | 30 секунда             | Ролик  |
| 6        | 2021 чылдың сентябрь 6  | Эртен     | 30 секунда             | Ролик  |
| 7        | 2021 чылдың сентябрь 10 | Эртен     | 30 секунда             | Ролик  |
| 8        | 2021 чылдың сентябрь 14 | Эртен     | 30 секунда             | Ролик  |

**Талон № 10**

Роликтер – 15 болгаш 30 секунда

Эфирниң үе-шагы – кежээ, айы, хүнү

Август 23 – 15 секунда. Артан хүннер – 30-30 секунда. Август 30, сен-  
тябрь 06, 10.

Эфирниң үе-шагы – хүндүс, айы, хүнү

Август 23, 30, сентябрь 03, 10.

Эфирниң үе-шагы – кежээ, айы, хүнү Август 25, сентябрь 03, 14.

Дебаттар

Эфирниң үе-шагы – эртен, айы, хүнү Сентябрь 6 биле 14.

Үе саналгазы – партия бүрүзүңгө 2 минута 45 секунда

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының

сески чыыжының Күрүне Думазының соңгулдаларында  
кандидаттарның федералдыг даңзын бүрүткеткен пар-  
тияларга «Тыва» КТРК-ның телеэфиринге халаска берген  
эфир үезиниң хуваалдазының чуруму

**«Россия24» телеканал**

3. «Чөптүг Россия – Патриоттар – Шын дээш» социалистиг  
политиктиг партия (талон №12)

| №<br>п/п | Хүнү                | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири |
|----------|---------------------|-----------|------------------------|--------|
| 1        | 23 августа 2021 г.  | Кежээ     | 15 секунда             | Ролик  |
| 2        | 25 августа 2021 г.  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 3        | 27 августа 2021 г.  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 4        | 31 августа 2021 г.  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 5        | 2 сентября 2021 г.  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 6        | 6 сентября 2021 г.  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 7        | 8 сентября 2021 г.  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 8        | 10 сентября 2021 г. | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 9        | 14 сентября 2021 г. | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 10       | 16 сентября 2021 г. | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |

**Талон № 12**

Роликтер – 15 болгаш 30 секунда

Эфирниң үе-шагы – кежээ, айы, хүнү

Август 23 – 15 секунда. Артан хүннер – 30-30 секунда.

Август 25, 27, 31, сентябрь 2, 6, 8, 10, 14, 16.

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының сески  
чыыжының Күрүне Думазының соңгулдаларында  
кандидаттарның федералдыг даңзын бүрүткеткен  
партияларга «Тыва» КТРК-ның телеэфиринге халаска  
берген эфир үезиниң хуваалдазының чуруму

**«Россия1» телеканал**

3. «Чөптүг Россия – Патриоттар – Шын дээш» социалистиг  
политиктиг партия (талон №2)

| №<br>п/п | Хүнү                    | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири   |
|----------|-------------------------|-----------|------------------------|----------|
| 1        | 2021 чылдың август 23   | Хүндүс    | 15 секунда             | Ролик    |
| 2        | 2021 чылдың август 25   | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 3        | 2021 чылдың август 30   | Хүндүс    | 30 секунда             | Ролик    |
| 4        | 2021 чылдың сентябрь 1  | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 5        | 2021 чылдың сентябрь 7  | Эртен     | 2 мин. 45 сек.         | Дебаттар |
| 6        | 2021 чылдың сентябрь 8  | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 7        | 2021 чылдың сентябрь 9  | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 8        | 2021 чылдың сентябрь 14 | Эртен     | 2 мин. 45 сек.         | Дебаттар |
| 9        | 2021 чылдың сентябрь 15 | Хүндүс    | 30 секунда             | Ролик    |

**Талон № 2**

Роликтер – 15 болгаш 30 секунда

Эфирниң үе-шагы – эртен, айы, хүнү

Август 23 – 15 секунда. Артан хүннер – 30-30 секунда.

Август 25, сентябрь 1, 08, 14

Эфирниң үе-шагы – хүндүс. Айы, хүнү

Август 25, сентябрь 1, 7, 15.

Эфирниң үе-шагы –кежээ

Август сентябрь 9.

Дебаттар

Эфирниң үе-шагы – эртен. Сентябрь 1 болгаш 9.

Үеиң саналгазы – партия бүрүзүңгө 2 минута 45 секунда



**Михаил Иванович Санчай**  
Россия Федерациязының  
Федералдыг Хуралының Күрүне  
Думазының депутадыңче "Россияның  
пенсионерлериниң чөптүг чорук  
дээш партиязының" мурнундан Тыва  
Республиканың чаңгыс мандаттыг  
№ 32 соңгулда округунун кандидады  
"Пенсионерлер партиязының" кол, онзагай сорул-  
галары:

– күрүнениң бүгү чонунга ажыктыг, чоннуң сонуурга-  
лынга херектиг, яды-түреңги чуртталганы узуткаарынче уланган активчи социал-  
дыг политика;

– бедик деңнелдиг эртем-билиг чедип алырынче уланган дээштиг шиитпирлиг  
хемчеглерни хүлээп алыры. Эртем-билигни күрүне деңнелдиг кол стратегтиг болгаш  
айыыл-халаптан камгалаар национал айтырыг деп дагын тургузары. Күрүнениң ки-  
чээнгейи бүдүрүлгө, көдээ ажыл-агыйларының, эмчи база эртемденнер кадрларын  
көвүдөдир белеткээринче уландыраары;

– чоннуң кадыын камгалаарын, чонну эмнээриниң шынарын бедик деңнелге чедирери;  
– берге байдалга таварышкан чонга (кижилерге) социалдыг, материалдыг, мо-  
ральдыг деткимче, дуза кадары.

– "Пенсионерлер партиязының" кол чүүлү – «Төлөптиг күш-ажыл – Төлөптиг  
акша-шалың – Төлөптиг пенсия».

– "Пенсионерлер партиязының" социал политиказының туружун деткивишаан,  
партияның «Социал кодекизин» тургузуп, хүлээп алыры чугула деп күзел-соруу  
дээш соңгуулуңар, чонум! Ол кодекстиң кол чүүлү – чоннуң социал эргезин хоой-  
луга быжыглаары, хоойлу-биле камгалаары. Социал кодекске кижилер бүрүзүнүн  
төрүттүңгөш, чуртталгазының сөөлгү хүнүңгө чедир эргезин быжыглаар, чоннуң  
мурнунга күрүнениң харысалгазын быжыглаар.

– Чонга күш-ажыл пенсиязы төлөптиг чуртталганы бээр уjurлуг.

– Партияның база бир чуртталгаже боттандырыксап турар чүүлү – Россияның  
чонунга пенсияже үнер назынын боттары тодарадып алыр эргени бээр. Пенсияже  
үнер назынын Пенсия фондузунче чеже акша-шалың киригенин, чонунга кылган эки  
чүүлдерин, күрүнеге кириген үүлө-чоруун барымдаалап тодарадыр.

Партияның дараазында сорулгазы – медицина адырында ажалдакчылар  
санының чедишпес байдалын узуткаары, эмчилерге төлөптиг акша-шалыңны,  
эмчилерниң кол кичээнгейи – чонну эмнээринче салдынарын тургузар.

Эмчилерниң чонга бижи берген рецептизинде эмнер-биле, тус черлерни ыл-  
гавайн, халас хандыраары.

Чон чурту дээш чоргаарланыр уjurлуг – «Мээң чуртумга чурттаканчыг, чуртум  
дээш чоргаарланып чор мен, чуртумга чону үнелиг!»

Хүндүлүг, ынаныштыг чонум, соңгулдага идепкейлиг кирип, боттарывыстың  
чуртталгавысты экижидип алырывыс дээш, "Пенсионерлер партиязын" деткиринче  
кыйгырып тур бис!

(Халас үндөзүңгө парлаан).

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының сески чыыжының Күрүне Думазының  
соңгулдаларында кандидаттарның федералдыг даңзын бүрүткеткен партияларга  
«Тыва» КТРК-ның телеэфиринге халаска берген эфир үезиниң хуваалдазының чуруму

**«Россия24» телеканал**

4. «Россия Федерацияның коммунист партиясы» политиктиг партия (талон №14)

| №<br>п/п | Хүнү                    | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири |
|----------|-------------------------|-----------|------------------------|--------|
| 1        | 2021 чылдың август 23   | Кежээ     | 15 секунда             | Ролик  |
| 2        | 2021 чылдың август 25   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 3        | 2021 чылдың август 27   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 4        | 2021 чылдың август 31   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 5        | 2021 чылдың сентябрь 2  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 6        | 2021 чылдың сентябрь 6  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 7        | 2021 чылдың сентябрь 8  | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 8        | 2021 чылдың сентябрь 10 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 9        | 2021 чылдың сентябрь 14 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |
| 10       | 2021 чылдың сентябрь 16 | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик  |

**Талон № 14**

Роликтер – 15 болгаш 30 секунда

Эфирниң үе-шагы – кежээ, айы, хүнү

Август 23-те – 15 секунда. Артан хүннерде – 30-30 секунда

Август 25, 27, 31, сентябрь 2, 6, 8, 10, 14, 16.

Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының сески чыыжының Күрүне Думазының  
соңгулдаларында кандидаттарның федералдыг даңзын бүрүткеткен партияларга  
«Тыва» КТРК-ның телеэфиринге халаска берген эфир үезиниң хуваалдазының чуруму

4. «Россия Федерациязының коммунист партиясы» политиктиг партия (талон №12)

| №<br>п/п | Хүнү                    | Үнер үези | Үезиниң са-<br>налгазы | Хевири   |
|----------|-------------------------|-----------|------------------------|----------|
| 1        | 2021 чылдың август 24   | Эртен     | 15 секунда             | Ролик    |
| 2        | 2021 чылдың август 26   | Хүндүс    | 30 секунда             | Ролик    |
| 3        | 2021 чылдың август 30   | Кежээ     | 30 секунда             | Ролик    |
| 4        | 2021 чылдың август 31   | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 5        | 2021 чылдың сентябрь 6  | Эртен     | 30 секунда             | Ролик    |
| 6        | 2021 чылдың сентябрь 14 | Эртен     | 2 мин. 45 сек.         | Дебаттар |
| 7        | 2021 чылдың сентябрь 16 | Хүндүс    | 30 секунда             | Ролик    |

**Талон № 12**

Роликтер – 15 болгаш 30 секунда

Эфирниң үе-шагы – эртен. Айы, хүнү

Август 24 (15 секунда). Артан хүннерде – 30-30 секунда. Август 31, сентябрь 6, 13.

Эфирниң үе-шагы – эртен. Айы, хүнү

Август 24, 30, сентябрь 6, 13.

Эфирниң үе-шагы – эртен. Кежээ. Айы, хүнү

Август 26, сентябрь 6, 16.

Дебаттар

Эфирниң үе-шагы – эртен. Сентябрь 6 биле 14.

Үеиң саналгазы – партия бүрүзүңгө 2 минута 45 секунда

(Уланчылыг).

## Көдээ ажил-агый

## ТАҢДЫДА КӨДЭЭ ИШЧИЛЕРНИҢ АМЫДЫРАЛЫ

## КАРА-СУГНУҢ МАЛЧЫНЫ



Таңды кожууннун көдээ ажил-агый эргелелиниң дыңнадып турары-биле алырга, 17 муң ажыг инек, дөртөн ажыг муң хой-өшкү, чеди муң ажыг аът, сес муң ажыг хаван болгаш дөрт муң хире дагаа көдээ ажил-агый бүрүткелин эрткен.

Сөөлгү ийи чыл дургузунда бода мал 156, шээр мал 143, чылгы малдың баш саны 137 хуу чедир өскөн. Кожууннун ажил-агыйлары чээрби ажыг муң тонна сигенни кезип алып тургаш, бо хүннерге чедир 19 муң ажыг тонна мал чемин белеткеп алган. Хуузуңда ажил-агыйлар, арат-фермер ажил-агыйлар база көдээ ажил-агый кооперативтери амдыызында 500-800 тонна сигенни кезип алган.

Таңды кожууннун Кара-Суг деп черде "Кызыл-Тей" арат-фермер ажил-агыйының удуртукчузу, хөй ажы-төлдүг ава Светлана Ооржак 1970 чылдардан бээр мал малдап келген арга-дуржулгалыг малчыннарның бирээзи. "Эрткен чылын белеткеп алган сигенивис кур-лавыры ам-даа артып калган. Ынчалза-даа бо чылын база мал чемин кылып алып бис. Чүге дизе 2021 Инек чылында кыжын хар улуг болур. 1977 чылда совхозка малчыннап эгелээш, 2000 чылга чедир ажилдаан мен. 2006 чылда уругларым, оолдарым-биле арат-фермер



ажыл-агыйын ажыдып алдывыс. Амгы үеде 500 ажыг шээр малдыг бис. Ооң-биле чергелештир чылгы малды, хаван-дагааны болгаш кастарны азырап тур бис. Ооң-биле чергелештир тоолайларны азырап турдуvus. Ынчалза-даа уксаалыг тоолайларны тудуп эгелээр сорулга-биле, эрткен чылын шуптузун садыпкан бис. Бо чылын хой оолдаашкынының түңнели-биле 100 төрүүр хой-өшкүден 100 хуу анай-хураганны, 50 төрүүр инектен, 50 бызааны, ол ышкаш 100 ажыг төрүүр беден база эвээш эвес кулуннарны алдывыс" – деп, алды оолдун, үш кыстың иези, 35 уйнуктарның кырган-авазы чугаалап олурду.

Амгы үеде кады төрөөн алышкылар болгаш угбашкыларның демниг өг-бүлөзи шээр болгаш бода малдан аңгыда, хаван, дагаа болгаш кастарны тудуп, азырап турар. Аал-коданның чоргааралы 5 аскыр өөр чылгы мал дээрзи билдингир. 200 ажыг баш чүгүрүк болгаш анаа ажил-агыйга ажыглап мунар аъттар

Балгазында хадылыг арга-арыгның бажында оъттап чоруур.

## МУҢЧУ МАЛЧЫННЫҢ АЙТЫРЫГЛАРЫ

Мурнуку чылдарда өрт өжүрер күрүне албан чериниң караул начальниги, амгы үеде чедиишкиниң ажилдап чоруур малчын, 2008 чылда Балгазын сумузуңуң девискээринде Тищенко деп черге мал малдаар кажаа-хораазын тудуп алган. Оон бээр ам хөй чылдар эрткен. Малчынның бодунуң чугаазы-биле алырга, сөөлгү алды чыл иштинде шээр малдың баш санын, ооң чанында эң бүзүрелдиг дузалакчызы, хеймер оглу, дөрткү класстың өөреникчизи Чазый деп шолалыг Айдыс Куулар-биле



муң ажыг өстүрүп алган.

– Мал ажылынче кирер мурнунда, өөм ишти-биле кады 50 хураган садып алгаш, төрелдеривис аалынга аппарып каан бис. Ооң соонда, 2008-2009 чылдарда кыштаг тудуп алдывыс. 2015 чылда пенсияже үне бергеш, мал ажылынче кирипкеним ол. Эге дээрэзинде мал оदारладыр чер-девискээрниң участогун демдегледип, бүрүткедип алыры документилер белеткеп турувуста кажаа-хораа болгаш кыштаавыс бажыңы кезек када ээн база турган чүве. Мал ажылы чымыштыг деп чугаалаары-ла шын. Мен хой оолдаашкынын чазын чылыг үеде, апрель төнчүзү, май эгезинде эгелеп алырдыр мен. Ынчан төрүттүнген чаш хураганнар чайгы чулуктуг оът-сигенче ала-чайгаар шилчий бээр болгаш дүргөн күш-деңгел кирер. Бо чылын хой оолдаашкынының түңнелинде, 100-тен 130 хуу хураганнарны камгалап алдым. Мээң чанымда бүзүрелдиг дузалакчым, хеймер оглум Айдыс болур. Ол езулуг малчын кижиге. Дүне ыт эээрерге азы бөрүлөр кажааже чоокшулаарга, бир болза өске улус аал-коданче чоокшулап олурар болза, бир дугаарында дыңнап кааптар – деп, муңчу малчын Байлак Куулар хөөрөп олур.

Кууларларның ажил-агыйында шийтпирлезе чогуур айтырыгларны база чок деп болбас. Өг-бүлениң херээжен ээзи Баяна Куулар мал кадарар одар-белчири шөлдер болгаш өске-даа көдээ ажил-агый ажилын чорудар талазы-биле чер участогун бүрүткедип алыры-биле суму, кожуун болгаш республика чергелиг эрге-чагырга органның эжик-хаалгазын чеже удаа ажитпаан дээрли. Ынчалза-даа бо хүннерге чедир огулуг харыы албаан.

Муңчу малчынның өөнүң ишти Баяна Куулар: – 2008 чылдан 2021 чылга чедир, 13 чыл дургузунда чер участогун бүрүткедип алып дээш, суму, кожуун болгаш республика чергелиг эрге-чагырга органның даргаларына та чеже катап кирген кижиге мен. Амдыгаа чедир харыы чок. Сөөлгү катап Таңды кожууннун чагырга даргазынче дуза дилеп кирдим. Ындыг-даа болза, айтырыг ам-даа ажык хевээр арткан. Черле чоорту шийтпирлеттине бээр дээрзинге идегээр-дир бис – деп чугаалады.

## "АГРОСТАРТАПКА" КИРЖИРИ ЧУГУЛА

Чедиишкиниң ажилдап чоруур малчын Байлак Кууларның шаны акызы Мерген Оюннун бодалы-биле алырга, көдээ ажил-агый техниказын садып алып, ажил-агыйны сайзырадыр, ажил чок кижилерни хаара тудар талазы-биле «Агростартап» дээн чижектиг программаларга киржири чугула.

– Мээң дуңмам Байлак Куулар Тес-Хем кожууннун Хомушкү Чүргүй-оол аттыг совхозунга күш-ажылчы намдарын эгелээш. 1995-1997 чылдарда Таңды кожуунга малчыннап турган. 1997 чылдан эгелээш 2008 чылга чедир Өрт өжүрер албан чериниң караул начальниги болуп ажилдап турган. Ол-ла чылын пенсияже үнгеш, малчыннап кирипкен. Сөөлгү үеде чедиишкиниң ажилдап чоруур муңчу малчыннар санынче кирип турар, ынчангаш «Агростартап» дээн чижектиг күрүне программаларына киришкен болза деп изиг күзөлдиг мен. Мындыг хевир-



лиг күрүне деткимчезиниң ачызында көдээ ажил-агый продукциязын болбаазырадыр, ажилчын олуттарны немей тургузар дээш оон-даа өске айтырыгларны шийтпирлеп болур – деп, малчынның акызы Мерген Оюн демдегледиди.

Таңды кожуунда 139 малчын кыштаглар бар. Ооң иштинде 62 малчын коданнар арат-фермер ажил-агыйларга, чеден чеди кыштаглар көдээ ажил-агый кооперативтеринге хамааржыр. 2021 чылда «Кыштаг», «Чаа сорук» губернатор төлөвилелдеринге 17 кыштаг немешкен. Кыштаглар колдуунда кара суглар болгаш хемнер чоогунда тутунган. Ынчалза-даа кудук казар ажилдарны база чорудуп турар. Амгы үеде кожуунда 22 кудук кылдынган.

Мерген ОНДАР.  
Даян ДАНСЮРЮННУҢ  
тырттырган чуруктары.



СЕНТЯБРЬ 19 – РФ-ТИҢ  
КҮРДУМАЗЫНЧЕ СОҢГУЛДА ХҮНҮ

ЧАА ТЫВА ДЭЭШ!



КАРА-САЛ

Эрес Күнзен-оолович

ТЫВА ☒ РЛДП

(Халас үндөзүңгө парлаан)



Кижилер  
чүүден-даа  
чугула

2021 чылдың сентябрь 19 –  
РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯЗЫНЫҢ  
КҮРҮНЕ ДУМАЗЫНЫҢ  
ФЕДЕРАЛДЫГ ХУРАЛЫНЫҢ  
VIII ЧЫҢЖЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ СОҢГУЛДАЗЫ

Айдың  
Сарыглар

Печатная площадь, предоставлена кандидату в депутаты Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации по Республике Тыва – Тувинскому территориальному избирательному округу № 32 Сарыглар Айдын Николаевич. Предвыборные агитационные материалы опубликованы бесплатно.

“Таарымчалыг хоорай хүрээлелин хевирлээри”  
федералдыг төлөвилел

26 ХӨЙ-НИИТИ ДЕВИСКЭЭРЛЕРИН  
ЧААГАЙЖЫДАР

“Таарымчалыг хоорай хүрээлелин хевирлээри” федералдыг төлөвилелдин “17.gorodsreda.ru” чаңгыс федералдыг платформазына эрттирген онлайн рейтингилиг бадылаашкынның түңнели-биле Тывада 19 муниципалдыг тургузугда 26 хөй-ниити девискээрлерин чаагайжыдар. Ол платформага республиканың 34 муң хире чурттакчызы бадылаан.

Тываның Тудуг яамызы эң хөй үннер алган 26 хөй-ниити девискээрлериниң даңызын парлаан:

- 1) Кызыл хоорайда Дөгээ дааның эдээнде девискээрни чаагайжыдары;
- 2) Кызыл хоорайда “Мурнуу парк” девискээрин чаагайжыдары;
- 3) Кызыл хоорайда Московская кудумчузунда (Калинин кудумчузундан Ангара бульварына чедир) сесерликти чаагайжыдары;
- 4) Ак-Довурак хоорайда Центральная кудумчузунда 1 дугаар школаның чанында шөлдү чаагайжыдары;
- 5) Шуй суурда паркты чаагайжыдары;
- 6) Эрги-Барлык суурда клуб артында дыштанылга зоназын тудары;
- 7) Чыраа-Бажы суурда дыштанылга зоназын тудары;
- 8) Ильинка суурга Аныяктар сесерлиин чаагайжыдары;
- 9) Баян-Кол суурга спортчу ойнаар шөлдү тургузары;
- 10) Сукпак суурга спортчу ойнаар шөлдү тургузары;
- 11) Мугур-Аксы суурда Аэропорт кудумчузунга универсалдыг спортчу ойнаар шөлдү тургузары;
- 12) Хандагайты суурда Аныяктар шөлүндө “Мани хурту” девискээрин чаа-

гайжыдары;

13) Туран хоорайда Төп парктың кол шөлүн чаагайжыдары;

14) Туран хоорайда Марк Оюн аттыг Культура бажынының чоок-кавы девискээрин база билдинмес солдатка тураскаалдың шөлүн чаагайжыдары;

15) Туран хоорайда В.И. Ленин аттыг шөлдү чаагайжыдары;

16) Алдан-Маадыр суурда Дажы-Нам-чал кудумчузунда Хамаарышпас чоруктуң шөлүн чаагайжыдары;

17) Балгазын суурда Советская кудумчузунда хөй-ниити девискээрин чаагайжыдары;

18) Берт-Даг суурда Ленин шөлүн чаагайжыдары;

19) Кунгуртуг суурда Заречная кудумчузунга уругларга универсалдыг спортчу ойнаар шөлдү тургузары;

20) Адыр-Кежиг суурда уруглар ойнаар шөлдү чаагайжыдары;

21) Ий суурда сесерликти чаагайжыдары;

22) Шагаан-Арыгга паркты чаагайжыдары;

23) Арыг-Үзүү суурда Кочетов кудумчузунда сесерликти чаагайжыдары;

24) Чаа-Хөл суурда Новая кудумчузунга универсалдыг спортчу ойнаар шөлдү тургузары;

25) Ак-Тал суурнуң Октябрьская кудумчузунга чаңгыс чер-чурттуглары – эки турачыларга тураскаалды тургузары;

26) Эрзин суурнуң Дружба кудумчузунда уруглар ойнаар шөлдү тургузары.

Үстүнде адаттыг хөй-ниити черлерин 2022 чылда чаагайжыдарынче 87 сая рубльди тускайлаанын ТР-ниң Тудуг яамызы дыңнаткан.

ПЕЧАТНАЯ ПЛОЩАДЬ ПРЕДОСТАВЛЕНА БЕСПЛАТНО

КПРФ

2021 ЧЫЛДЫҢ СЕНТЯБРЬ 19-ТА  
РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯЗЫНЫҢ  
КҮРҮНЕ ДУМАЗЫНЫҢ 8-КИ  
ЧЫҢЖЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ  
СОҢГУЛДАРЫ

РОМАН  
ТАМОЕВ

ЧЕДИНМЕС БОЛГАШ АЖЫЛ ЧОК  
ЧОРУККА УДУР КОММУНИСТИГ СОГУГ!

КҮРҮНЕ ДУМАЗЫНЧЕ ТЫВА РЕСПУБЛИКАДАН  
ДЕПУТАТТЫҢ КАНДИДАДЫ

## ТЫВАНЫҢ КОЛ ХҮРЭЭЗИНИҢ ТУДУУ АДАКТАЛГАН

Ыдыктыг 14-кү Далай-Лама Башкы-ның айтып, айызап берген черинде хүрээниң ниити тудуг ажилдары доозулган.

1992 чылдың сентябрь айда Ыдыктыг 14-кү Далай-Лама Башкы Тывага 3 хонук дургузунда кээп чораан. Хүндүлүг башкывыс кээп чорааш, Кызыл хоорайның мурнуу талазында, аэропорт баар оруктун оң талакы кыдында, оргу шөлге Тываның эң кол хүрээниң тудар черни айтып, айызап берген.

Оон бээр элээн хей чылдар эрткен. Ол чоок-кавыда тудуг-суур база бо эрткен чылдар иштинде немешкен. Ол дээрге Сүбедей аттыг спорт комплекзиниң, Кызылдың Президентиниң кадет училищезиниң орансавалары болур.

Чазак-чагырга Ыдыктыг 14-кү Далай-Лама Башкының хүрээ тудар дээн черин олчаан арттырып, аңаа оң тудуун каш чыл бурунгаар эгелей берген.

Ам бо хүннерде хүрээ тудуунуң ниити тудуг ажилдары доозулган, оң омур-хевири дүрзүленип көстүп келген. Даштыкы чаагайжыдылга болгаш каасталга ажилдары ам-даа хей, доозулбаан-даа болза, ам безин хүрээниң даштындан көөрге, чараш-даа, өндүр бедик-даа көстүр.

Бо хүрээ Россияда эң улуг хүрээлерниң бирээзи болуру чугаажок.

Хүрээниң ишти-даштыкы ажилдары, каасталгазы болгаш чаагайжыдылгазы, шажын-чүдүлгө талазы-биле дерири болгаш өске-даа эргежок чугула дериг-херексел-биле четчелээри дээш, ону ажылгалче кириринге чедир кылыр ажилдар ам-даа эвээш звес.

Ыдыктыг 14-кү Далай-Лама Башкының Тывага кээп чоранындан бээр 30 чыл



оюнуң бетинде (2022 чылдың сентябрь айда болур) Тываның кол болгаш эң улуг хүрээзи ажылгалче кирип, лама-башкылар аңаа ажылдап, чүдүкчүлери хүлээп эгелей бээр дээрзинге бүзүрел улуг!

Мерген АНАЙ-ООЛ.

### Чарлал — Реклама

#### Извещение о размещении промежуточных отчетных документов по результатам проведения государственной кадастровой оценки земельных участков земель населенных пунктов и земель сельскохозяйственного назначения, расположенных на территории Республики Тыва

В соответствии с требованиями статьи 14 Федерального закона от 03.07.2016 № 237-ФЗ «О государственной кадастровой оценке» Министерство земельных и имущественных отношений Республики Тыва сообщает, что с 05 августа 2021 года в фонде данных государственной кадастровой оценки ([www.rosreestr.ru](http://www.rosreestr.ru)) и на сайте Государственного бюджетного учреждения Республики Тыва «Центр государственной кадастровой оценки» (<http://tsgko17.ru/>) размещены промежуточные отчетные документы по результатам проведения государственной кадастровой оценки земельных участков земель населенных пунктов и земель сельскохозяйственного назначения, расположенных на территории Республики Тыва.

В срок до 3 сентября 2021 года Государственным бюджетным учреждением Республики Тыва «Центр государственной кадастровой оценки» осуществляется прием замечаний к промежуточным отчетным документам.

Замечания к промежуточному отчету могут быть представлены любым заинтересованным лицом и должны содержать:

- фамилию, имя и отчество (последнее - при наличии) физического лица, полное наименование юридического лица, номер контактного телефона, адрес электронной почты (при наличии) лица, представившего замечание;
- кадастровый номер и (или) адрес объекта недвижимости, в отношении определения кадастровой стоимости которого представляется замечание;
- указание на номера страниц промежуточных отчетных документов, к которым представляется замечание (по желанию);
- суть замечания.

К замечанию к промежуточным отчетным документам могут быть приложены документы, подтверждающие наличие ошибок, допущенных при определении кадастровой стоимости, а также декларация о характеристиках объекта недвижимости.

Днем представления замечания к промежуточным отчетным документам считается день его представления в бюджетное учреждение, день, указанный на оттиске календарного почтового штемпеля уведомления о вручении (в случае его направления почтовой связью), либо день его подачи с использованием информационно-телекоммуникационных сетей общего пользования, в том числе сети «Интернет».

Замечания, не соответствующие требованиям, установленным статьей 14 Федерального закона от 03.07.2016 № 237-ФЗ «О государственной кадастровой оценке», не подлежат рассмотрению.

Прием замечаний к промежуточным отчетным документам осуществляется одним из следующих способов:

- 1) почтовым отправлением с уведомлением о вручении на почтовый адрес: 667000, Республика Тыва, г. Кызыл, ул. Щетинкина-Кравченко, д. 57, помещения 13-15;
- 3) при личном обращении в многофункциональный центр предоставления государственных и муниципальных услуг;
- 4) в форме электронного документа, подписанного усиленной квалифицированной подписью заинтересованного лица или его представителя на электронный адрес: [tsgko17@mail.ru](mailto:tsgko17@mail.ru).

Форма заявления замечания по ссылке: [Примерная форма замечаний и согласие на обработку персональных данных](#).

По всем вопросам подачи (приема) замечаний необходимо обращаться по телефону 8 (39422) 3-25-24, 3-37-03, 3-24-07.

#### ПОПРАВКА

Администрация Каа-Хемского района информирует об исправлении текста в извещении о предоставлении земельного участка с кадастровым номером 17:04:0000000:629 в газете «Шын» от 28.04.2021 г. №31 (19464) исправить текст с «с. Кундустуг» на «с. Сарыг-Сеп».

РАЗМЕЩЕНИЕ РЕКЛАМЫ

#### Реклама на радио



АКЦИЯ ДЕЙСТВУЕТ С 10.08 по 30.09 2021г.  
БОЛЕЕ ПОДРОБНО ПО АДРЕСУ: Г. КЫЗЫЛ,  
УЛ. КРАСНОАРМЕЙСКАЯ Д. 100  
ТЕЛ.: 8(39422) 2-18-10, 3-39-45

Подарите музыкальное поздравление своим родным и близким на телеканале «Тува 24»

КАЖДУЮ СУББОТУ  
В 8:30  
ТЕЛЕПРОГРАММА  
«ОТ ВСЕЙ ДУШИ»

8-923-262-14-73

ОТР 24



2021 ЧЫЛДА «ШЫН» СОЛУННУҢ  
ЧАГЫДЫЛГАЗЫ:

БИР ЭВЕС РЕДАКЦИЯДАН  
ЧАГЫДАР БОЛЗА.

ЧАРТЫК ЧЫЛДА – 960 рубль.

ПОЧТА ДАМЧЫШТЫР  
ЧАГЫДАР БОЛЗА.

ЧАРТЫК ЧЫЛДА – 1212,24 рубль.  
Тел.: 2-01-35

солуннуң сайтызы:

[//shyn.ru](http://shyn.ru)

электроннуң почтазы:

[shyntuva@mail.ru](mailto:shyntuva@mail.ru)

[shyntuva@yandex.ru](mailto:shyntuva@yandex.ru)

Тираж: 4000 кезек